

به نام خدا

شنگار:

شنگار سرده ای از گیاهان علفی شامل ۵۰ گونه در تیره گاوزبان (Boraginaceae) است که بومی اروپا، مدیترانه و باختر آسیا هستند.

خواص دارویی و درمانی:

در درمان زخمها موثر بوده و فعالیت ضد باکتریایی دارد. ۸ ترکیب دارویی مانند Histoplastin Red و Helixderm دارای عصاره شنگار هستند. این داروها فعالیت ضد باکتریایی علیه باکتری های گرم مثبت و منفی و همچنین قارچها دارند. عصاره شنگار سبب نابودی باکتری *Pseudomonas aeruginosa* می شود که این باکتری باعث عفونت زخمها می شود. بر روی مطالعه ای که بر روی موشها صورت گرفت عصاره این گیاه بر روی ۳ درجه سوختگی بررسی شد. سوختگی خفیف بعد از ۷ تا ۱۰ کاملاً بهبود یافت و سوختگی ایجاد شده در اثر روغن پس از ۲۶ روز بهبودی کامل داشت. در این مطالعه عصاره این گیاه تاثیر بسزایی بر روی سوختگی شدید نداشت. در مطالعات بالینی نیز نشان داده شده است که استفاده از عصاره این گیاه سبب بهبودی سوختگی ساق پای ۷۲ بیمار شد. در این مطالعه نشان داده شد که این عصاره فعالیت آنتی بیوتیکی نیز دارد. در یک مطالعه نشان داده شد که عصاره ریشه شنگار می تواند فعالیت رادیکالهای آزاد را متوقف کند. علاوه بر این نشان داده شد که هنگامیکه عصاره این گیاه با استفاده از روغن زیتون تهیه می شود در دمای اتاق فعالیت رادیکالهای آزاد را کم می کند ولی در زمانی که گرما داده می شود میزان فعالیت آنتی اکسیدانتی آن به شدت کم می شود.

در منبعی دیگر می بینیم:

سوختگی نوعی آسیب بافتی است که پیامد های بسیار سنگینی دارد. گیاه آلکانا تینکتوریا به علت خواص ضد التهابی و ضد میکروبی در ترمیم زخم موثر است. استفاده از گونه های آلکانا جهت درمان زخم سوختگی از پشتوانه بسیار قدرتمندی در طب سنتی برخوردار است. هدف از این مطالعه اثربخشی پماد حاوی عصاره گیاه آلکانا تینکتوریا در درمان سوختگی درجه 1 و 2 در بیماران بیمارستان خاتم الانبیا شهرستان شوشتر میباشد. مواد و روش ها: این مطالعه طی بازه یک ساله 97-98 بر روی 80 بیمار در بیمارستان خاتم الانبیا شهرستان شوشتر انجام شد. بیماران با دارا بودن

شرایط ورود به مطالعه، به دو دسته کنترل و درمان تقسیم شدند. گروه کنترل پروتکل رایج بیمارستان را دریافت کردند و گروه درمان علاوه بر پروتکل رایج، با فرمولاسیون گیاهی (عصاره گیری گیاه، تست کراتولیتیک بر روی عصاره و تست میکروبی بر روی فرمولاسیون نهایی انجام شد) پانسمان شدند. پارامترهای مورد مطالعه در هر دو گروه، به طور مرتب بررسی و ثبت شد. نتایج با آزمون های آماری تحلیل شد. یافته ها: مدت زمان لازم برای تشکیل لایه اپیتلیوم در گروه کنترل $0,2 \pm 6,5$ روز و برای گروه تحت درمان با عصاره آلکانا تینکتوریا $0,3 \pm 3,4$ روز بود. میزان بهبودی کامل بیماران در گروه کنترل $46,7\%$ و در گروه درمان $73,3\%$ بود. در نتیجه، استفاده از پماد حاوی 20% عصاره ریشه گیاه آلکانا باعث تسریع بهبودی به میزان $0,1 \pm 3,1$ روز و همچنین باعث بهبود روند کیفی درمان به میزان $6,26\%$ می شود. این تفاوت ها از نظر آماری معنا دار بوده ($P < 0.05$) و حاکی از کارآمدی فرمولاسیون تهیه شده نسبت به درمان های موجود است. نتیجه گیری: افراد تحت درمان با فرمولاسیون تهیه شده طول دوره درمان کوتاه تر (با سرعت بخشیدن به تشکیل لایه اپیتلیوم) و پاسخ درمانی بهتری (بهبود بدون اسکار) را تجربه کردند. همچنین استفاده از این فرمولاسیون مانع از پیشرفت سوختگی به درجات بالاتر شد.

سایر کاربردها:

مخلوط کردن پودر ریشه این گیاه با یک روغن را می توان به عنوان پولیش چوب استفاده کرد. در هنگام مخلوط کردن آن با روغن یک رنگ قرمز لاکه ایجاد می شود که می تواند به چوب رنگ قرمز- قهوه ای زیبایی ببخشد. در هند از این گیاه در پخت غذاها استفاده می شود. در استرالیا به عنوان یک رنگ دهنده طبیعی مورد استفاده می گیرد. در صنایع آرایشی نیز از این گیاه برای ایجاد رنگ رژ لب استفاده می شود. ریشه شنگار رنگ قرمزی تولید می کند که از دیرباز در منطقه مدیترانه به عنوان رنگ طبیعی مورد استفاده می گرفت.

از رنگ ریشه برای پولیش چوب، رنگ عطرها و رنگ دادن به برخی داروها استفاده می شود. در ترمومترها و همچنین در تعیین اسیدیته محیط هم استفاده می شود.

این گیاه آفات و امراض خاصی ندارد.

تکثیر این گیاه از طریق بذر است. می توان بذرها را نشاکاری کرده و در تابستان آنها را در محیط بیرون کاشت. تکثیر آن از طریق تقسیم در بهار هم امکان پذیر است.

در دوران بارداری و شیردهی نباید از این گیاه استفاده شود. این گیاه دارای آلکالوئید پیرولیزیدین (pyrrolizidine) بوده و بنابراین، باید با احتیاط مصرف شود زیرا می تواند سبب مسمومیت کبدی و یا ریوی شود. آلکالوئید پیرولیزیدین پیش ماده ایزوزیم سیتوکروم P450 3A4 است. محرکهای این ایزوزیم مانند rifampin (آنتی بیوتیک مورد استفاده

در درمان جزام و سل، گیاه گل راعی یا هوفاریقون و phenobarbital (داروی عصبی مورد استفاده در صرع) می توانند سبب تبدیل بیش از حد تبدیل آلکالوئید پیرولیزیدین و ایجاد غلظتی سمی از مواد شود. مصرف شنگار می تواند موجب نارسایی های کبدی، سیروز کبدی، التهاب دیواره ریه ها (pneumonitis)، بالا رفتن فشار خون ریوی و یا نارسایی های قلبی شود.

انواع شنگار:

شنگار در ایران ۵ گونه یک ساله و چندساله دارد از جمله:

شنگار کوهستانی (*Alkanna frigida*)

شنگار جهرمی (*Alkanna leptophylla*)

شنگار برگه دار (*Alkanna bracteosa*)

شنگار کرکی (*Alkanna trichophila*)

منابع:

سایت نارگیل (<https://nargil.ir/>)

سایت آبادیس (<https://abadis.ir/>)

سایت مرجع دانش (<https://civilica.com/>)

سایت دانشنامه تصویری برتر (<http://14p.ir/>)